

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI CLUJ NAPOCA
FACULTATEA DE DREPT

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**GARANȚIILE PROCESUALE ALE LIBERTĂȚII PERSOANEI ÎN LUMINA CONVENȚIEI
EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI**

Coordonator : profesor dr.
GHEORGHÎĂ MATEUȚ

doctorand
FLOAREA GROSU

2011

CUPRINSUL TEZEI

CAPITOLUL I : INTRODUCERE

SECȚIUNEA I: Noțiunea de garanții procesuale și interferența acestora cu noțiunea de libertate (libertatea individuală și libertatea de mișcare).....pag. 1

SECȚIUNEA 2: Felul garanțiilor procesuale și definirea acestora (garanții de procedură, garanții substanțiale și garanții instituționale) pag. 37

A. Garanțiile instituționale specifice libertății persoanei.....pag. 43

B. Garanțiile de procedură specifice libertății persoanei.....pag. 97

B. 1. Garanțiile procesuale în sens restrâns.....pag. 111

a. *Condițiile în care dreptul la libertatea fizică sau de mișcare poate fi restricționat în cursul procesului penal sunt strict reglemente de lege, iar măsurile preventive prin care se dispune privarea sau restricționarea dreptului la libertate au caracter limitativ;*

b. *Privarea sau restricționarea dreptului la libertate ca măsură de prevenție poate fi dispusă numai în cursul unui proces penal*

c. *Caracterul provizoriu al măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate, care rezultă din obligația înlocuirii sau revocării acestora în situația în care nu mai subzistă împrejurările care au justificat instituirea acestora, și respectiv din obligația de a constata încetarea de drept a măsurilor în cazurile prevăzute de lege;*

d. *Limitarea în timp a duratei măsurilor privative sau restrictive de libertate, inclusiv a perioadelor pentru care poate fi prelungită și reglementarea explicită a situațiilor în care este posibilă o asemenea măsură.....pag. 124*

e. *Reglementarea controlului legalității și oportunității măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate.....pag. 132*

f. *Instituirea unui sistem de reglementare specific a duratei și modului de calcul al termenelor substanțiale și procedurale în materia măsurilor preventive.....pag. 136*

g. *Dreptul la reparație recunoscut oricărei persoane care a fost, în cursul procesului penal, privată de libertate sau căreia i s-a restrâns libertatea ilegal sau pe nedrept, reglementat prin art. 5 alin. 4 și respectiv prin art. 504 alin. 2 Cod procedură penală.....pag. 139*

B. 2. Garanțiile procedurale (formale) ale libertății persoanei.....pag. 140

a. *Obligația autorităților judiciare de a aduce la cunoștința învinutului sau inculpatului față de care urmează a se lua măsura preventivă drepturile recunoscute prin art. 143 alin. 3 Cod procedură penală..... pag. 141*

b. *Obligația ascultării învinutului sau inculpatului față de care se dispune o măsură preventivă privativă de libertate în prezența apărătorului ales sau din oficiu.....pag. 146*

c. *Obligația de a se aduce la cunoștința celui arestat sau reținut de îndată în limba pe care o înțelege a motivelor reținerii sau ale arestării preventive și a învinuirii în cel mai scurt termen; obligația aducerii la cunoștință a învinuirii numai în prezența unui avocat ales sau desemnat din oficiu..... pag. 155*

d. *Încunoștințarea unui membru al familiei sau a altei persoane desemnată de învinuit sau inculpat despre luarea măsurii.....pag. 159*

e. *Dreptul recunoscut persoanei reținute sau arestate de a lua contact cu apărătorul, asigurându-se confidențialitatea convorbirilor.....pag. 160*

f. *Obligația motivării propunerilor privind luarea măsurilor preventive.....pag. 161*

g. *Obligația întocmirii minutei de judecător și respectiv de instanță și în situația în care judecătorul sau instanța s-a pronunțat prin încheiere asupra măsurii arestării preventive.....pag. 162*

h. *Obligația motivării ordonanței respectiv a hotărârii prin care se dispune măsura preventivă privativă sau restrictivă de libertate.....pag. 163*

i. *Conținutul mandatului de arestare.....pag. 170*

j. *Executarea mandatului de arestare și încarcerarea deținuților.....pag. 175*

k. *Obligația comunicării în situația constatării încetării de drept a măsurii arestării preventive.....pag. 180*

B . 3. Garanțiile substanțiale ale libertății persoanei.....pag. 182

a. *Existența unor probe sau indicii temeinice că persoana în cauză a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală.....pag. 186*

b. *Posibilitatea luării măsurilor preventive numai în cauzele privitoare la infracțiuni pedepsite cu detențiune pe viață sau cu închisoare.....pag. 192*

c. *Caracterul necesar al măsurii determinat de scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal sau pentru a se împiedica sustragerea învinutului sau inculpatului de la urmărirea penală, de la judecată, sau de la executarea pedepsei.....pag. 194*

d. *Regelementarea cazurilor în care pot fi dispuse măsurile preventive privative de libertate.....pag. 195*

SECȚIUNEA 3 : Reglementări interne și reglementări internaționale aplicabile în materia dreptului la libertate al persoaneipag. 203

a. Dreptul intern

1. Constituția României și jurisprudența Curții Constituționale.....pag. 204

2. Codul de procedură penală.....pag. 223

3. Deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secțiile Unite privind soluționarea recursurilor în interesul legii.....pag. 234

b. Reglementări internaționale aplicabile în materia dreptului la libertate al persoanei

1. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.....pag. 247

2. Protocolul nr. 4 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în aplicarea acestuia.....pag. 260

3. Dreptul comunitar și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.....pag. 264

CAPITOLUL II : GARANȚII ALE LIBERTĂȚII PERSOANEI ÎN MATERIA REȚINERII pag. 273

SECȚIUNEA 1: Compatibilitatea reținerii cu exigențele art. 5 paragraful 1 lit. c din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....pag. 273

SECȚIUNEA 2: Condițiile reținerii și deosebiri în raport cu arestarea preventivă.....pag. 279

SECȚIUNEA 3: Autoritatea judiciară competentă și procedura reținerii.....pag. 286

SECȚIUNEA 4: Procedura plângerii împotriva măsurii reținerii prevăzută de art. 140¹ Cod procedură penală și compatibilitatea cu exigențele art. 5 paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....pag. 291

SECȚIUNEA 5: Reguli speciale privind reținerea preventivă a minorilor.....pag. 295

CAPITOLUL III : GARANȚII ALE LIBERTĂȚII PERSOANEI ÎN MATERIA ARESTĂRII PREVENTIVE.....pag. 298

SECȚIUNEA 1: Garanțiile impuse de art. 5 paragraful 3 din Convenția europeană în privința organului judiciar competent să dispună măsura arestării preventive.....pag. 298

1. Conținut și reglementare. Diferențieri conceptuale.....pag. 298

2. Competența luării măsurii arestării preventive în faza de urmărire penală.....pag. 312

3. Competența luării măsurii arestării preventive în faza jurisdicțională.....pag. 323

4. Autoritatea judiciară competentă a dispune arestarea învinuitului la instanța de judecată.....pag. 331

5. Particularitățile specifice competenței funcționale a judecătorului care dispune arestarea preventivă în cursul urmăririi penale.....pag. 333

6. Particularitățile specifice competenței funcționale a instanțelor care dispun arestarea preventivă în faza jurisdicțională.....pag. 365

SECȚIUNEA 2: Garanțiile de independență și imparțialitate impuse de art. 5 paragraful 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului autorităților judiciare competente a dispune arestarea preventivă.....pag. 372

a. Independența autorităților judiciare care dispun arestarea preventivă.....pag. 372

b. Imparțialitatea autorităților judiciare care dispun arestarea preventivă.....pag. 375

c. Particularități ale garanției de imparțialitate a judecătorului care dispune arestarea preventivă în faza de urmărire penală.....pag. 387

d. Particularități ale garanției de imparțialitate în privința instanței care dispune arestarea preventivă în cursul judecății.....pag. 391

e. Respectarea exigenței de procedură privind ascultarea învinuitului sau inculpatului. Aplicații jurisprudențiale.....pag. 394

SECȚIUNEA 3: Condiții și temeiuri ale arestării preventive în dreptul intern prin prisma prevederilor art. 5 paragraful 1 lit. c din Convenția Europeană a Drepturilor omului.....pag. 403

1. Prezentare generală. Cerințe de interpretare din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.....pag. 403

2. Structurare. Clasificare.....pag. 409

3. Temeiurile de fapt ale arestării preventive.....pag. 414

3.1 Existența probelor sau indiciilor temeinice.....pag. 415

3.2. Determinarea noțiunii de „faptă prevăzută de legea penală”.....pag. 427

3.3 Conformitatea faptelor materiale pe care este fondată acuzația cu încadrarea juridică reținută prin actul de sesizare.....pag. 429

4. Temeiurile de drept ale arestării preventive.....pag. 433

1. Învinuitul sau inculpatul a fugit ori s-a ascuns, în scopul de a se sustrage de la urmărire sau de la judecată, ori există date că va încerca să fugă sau să se sustragă în orice mod de la urmărirea penală, de la judecată ori de la executarea pedepsei (art. 148 alin. 1 lit. a Cod procedură penală).....pag. 434

2. Învinuitul sau inculpatul a încălcat cu rea credință măsura obligării de a nu părăsi localitatea sau țara, ori obligațiile care îi revin pe durata acestor măsuri (art. 148 alin. 1 lit. a¹ Cod procedură penală).....pag. 437

3. Învinuitul sau inculpatul încearcă să zădărnicească în mod direct sau indirect aflarea adevărului, prin influențarea unei părți, a unui martor sau expert, ori prin distrugerea, alterarea sau sustragerea mijloacelor materiale de probă (art. 148 alin. 1 lit. b Cod procedură penală).....pag. 442

4. Există date că învinuitul sau inculpatul pregătește săvârșirea unei noi infracțiuni (art. 148 alin. 1 lit. c Cod procedură penală).....pag. 446

5. Inculpatul a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune (art. 148 alin. 1 lit. d Cod procedură penală).....pag. 449

6. Există date certe că învinuitul sau inculpatul exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau că încearcă o înțelegere frauduloasă cu aceasta (art. 148 alin. 1 lit. e Cod procedură penală).....pag. 451

7. Învinuitul sau inculpatul a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 4 ani și există probe că lăsarea sa în libertate prezintă un pericol concret pentru ordinea publică (art. 148 alin. 1 lit. f Cod procedură penală).....pag. 453

SECȚIUNEA 4: Compatibilitatea procedurii recursului împotriva încheierilor privind măsura arestării preventive dispusă de judecător cu procedura habeas corpus prevăzută de articolul 5 paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....pag.460

a. Considerații generale.....pag.460

b. Efectele evoluției legislative în materia organului juridic competent a dispune arestarea preventivă asupra controlului de legalitate impus de art. 5 paragraf 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....pag. 471

c. Controlul de legalitate al măsurii preventive privative de libertate în calea de atac exercitată împotriva încheierilor pronunțate de judecător în materia arestării preventive.....pag. 490

c.1. Cadrul legislativ. Condiții generale.....pag. 490

c.2. Condițiile de exercitare a recursului împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale.....pag. 511

a. Încheierile pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale prin care s-a dispus luarea măsurii arestării preventive susceptibile a fi atacate cu recurs.....pag. 511

b. Titularii dreptului de recurs împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive.....pag. 524

c. Limitarea în timp a exercițiului dreptului de recurs consacrat în art. 140³ Cod procedură penală.....pag. 542

d. Formele de exercitare a recursului împotriva încheierilor pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive.....pag. 548

e. Efectele declarației de recurs împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale, privind soluționarea propunerii de luare a măsurii arestării preventive, din perspectiva compatibilității cu cerințele prevăzute de articolul 5 paragraful 4 din Convenția Europeană.....pag. 551

d. Procedura de judecată a recursului împotriva încheierilor pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive, reglementat de articolul 140³ Cod procedură penală și compatibilitatea cu cerințele prevăzute de articolul 5 paragraful 4 din Convenția europeană.....pag. 573

d.1. Autoritatea judiciară competentă a examina legalitatea arestării preventive, în cadrul procedurii reglementate de articolul 140³ Cod procedură penală împotriva încheierilor pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive.....pag. 573

d.2. Desfășurarea controlului judiciar în procedura recursului împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive. Respectarea garanțiilor procedurale impuse de articolul 5 paragraful 4 Din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....pag. 577

SECȚIUNEA 5: Procedura de judecată a recursului împotriva încheierilor pronunțate de instanța de judecată în cursul judecății privind măsurile preventive reglementat de art. 141 Cod procedură penală și compatibilitatea cu exigențele art. 5

paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....pag. 589

SECȚIUNEA 6: Durata rezonabilă a măsurii arestării preventive și dreptul de a obține liberarea provizorie în cursul procedurii.....pag. 596

a. Durata arestării preventive în faza de urmărire penală și procedura prelungirii măsurii arestării preventive a inculpatului.....pag. 596

b. Inexistența unei durate determinate a arestării preventive în faza de judecată și procedura verificării periodice a măsurii arestării preventive în cursul judecății.....pag. 606

c. Reguli speciale privind arestarea preventivă a minorilor.....pag. 614

CAPITOLUL IV : GARANȚII ALE LIBERTĂȚII PERSOANEI ÎN PROCEDURILE PRIVIND MĂSURILE RESTRICTIVE DE LIBERATE ȘI COMPATIBILITATEA ACESTORA CU PREVEDERILE ART. 2 DIN PROTOCOLUL NR. 4 AL CONVENȚIEI EUROPENE.....pag. 615

SECȚIUNEA 1: Felul măsurilor restrictive de libertate și alternative la detenție. Delimitarea acestora de liberarea provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune.....pag. 615

SECȚIUNEA 2 : Condițiile și temeiurile de luare a măsurilor restrictive de libertate.....pag. 621

SECȚIUNEA 3 : Competența organului judiciar (în faza de urmărire penală și în faza de judecată) și procedura luării măsurilor preventive restrictive de libertate.....pag. 627

SECȚIUNEA 4: Durata măsurilor în faza de urmărire penală și procedura de prelungire. Inexistența unei durate în faza de judecată. jurisprudența CEDO.....pag. 633

SECȚIUNEA 5: Garanții ale libertății persoanei în procedurile de extrădare și de executare a mandatului european de arestare.....pag. 638

a. Diferențieri conceptuale.....pag. 638

b. Garanții ale libertății persoanei în procedura de extrădare.....pag. 649

c. Garanții ale libertății persoanei în procedura mandatului european de arestare.....pag. 688

CUVINTE CHEIE

Mecanisme juridice care garantează libertatea și siguranța persoanei. Conceptul de libertate. Libertatea persoanei. Libertatea fizică, individuală și libertatea de mișcare. Siguranța persoanei. Drepturile omului. Libertățile publice. Diferențieri conceptuale. Garanții juridice. Garanții procesuale specifice libertății persoanei. Garanții instituționale specifice libertății persoanei. Componentele specifice autorităților jurisdicționale cu atribuții în materia privării sau restricționării dreptului la libertate. Conceptul de independență a autorităților judiciare. Conceptul de imparțialitate a autorităților judiciare. Garanții substanțiale specifice libertății persoanei. Garanții de procedură specifice libertății persoanei. Garanții procesuale în sens restrâns și garanții procedurale (formale) ale libertății persoanei. Categoriile de măsuri privative sau restrictive de libertate. Funcționalitate. Măsuri procesuale și preventive restrictive sau privative de libertate. Măsuri provizorii privative de libertate. Forme propriu – zise ale privării și restricționării libertății persoanei. Reținere. Arestare. Forme auxiliare ale privării sau restricționării dreptului la libertatea persoanei. Autorități judiciare competente. Condiții și temeuri. Compatibilități. Procedura habeas corpus. Durata rezonabilă a măsurii arestării preventive. Măsuri restrictive de libertate. Alternative la detenție. Arestarea provizorie. Garanții ale libertății persoanei în procedurile de extrădare. Garanții ale libertății persoanei în procedura mandatului european de arestare.

ARGUMENTE. SCOP. OBIECTIVE . METODE DE CERCETARE.

Lucrarea reprezintă o *cercetare juridică* axată pe metoda analizării *procedurii cazuistic* care evidențiază rolul garanțiilor procesuale în ansamblul mecanismelor juridice care garantează libertatea și siguranța persoanei în dreptul procesual român cu cele două componente ale conceptului de libertate, respectiv libertatea fizică sau individuală și libertatea de mișcare.

a. Scopul cercetării: Evidențierea modului în care se realizează *transpunerea în procedura judiciară*, a garanțiilor procesuale ale libertății persoanei, consacrate în dreptul intern și *compatibilitatea* acestor garanții cu exigențele impuse de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, respectiv modalitatea în care este îndeplinită obligația pozitivă de a realiza o construcție normativă care asigure protecția oricărei persoane împotriva unei privări sau restricționări de libertate arbitrare; evidențierea modalității în care a fost realizată construcția

mecanismelor juridice care garantează libertatea și siguranța persoanei în dreptul procesual penal român, care constituie o concludentă *demonstrație în demersul pentru adaptarea sistemului instituțional în general și a sistemului judiciar în special exigențelor impuse de tratatele și convențiile internaționale ratificate de România, în special ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, evidențiindu-se în același timp rolul normei convenționale și al jurisprudenței instanței de contencios european al drepturilor omului în realizarea reformei instituționale.*

b. Obiectivele cercetării științifice:

1. Evidențierea *efectului dinamizator* al reglementărilor internaționale în reformarea legislativă, în problematica libertății individuale în dreptul procesual penal român, al rolului normei convenționale și a jurisprudenței instanței de contencios european al drepturilor omului în realizarea reformei instituționale. În acest context s-a subliniat faptul că instituirea mecanismelor juridice de natură a asigura respectarea dreptului la libertatea și siguranța persoanei s-a realizat în contextul reintegrării României în ordinea juridică internațională, prin preluarea normelor cu valoare juridică internațională care asigură preeminența dreptului în respectarea libertății persoanei și că preluarea acestor norme cu valoare juridică internațională a impus atât *respectarea exigențelor de ordin instituțional*, dar și *reconsiderarea* în mod imperativ a conținutului dispozițiilor relative la drepturile procesuale ale părților cu referire expresă la procesul penal, care a fost *radicală* din perspectiva garanțiilor privind libertatea persoanei, constând în abrogarea sau amendarea acelor dispoziții de drept substanțial sau de drept procesual care contraveneau exigențelor impuse de reevaluarea conceptului de drepturi ale omului, prin înlocuirea unei reglementări lapidare cu o reglementare *explicită*, uneori chiar *exhaustivă*.

2. Analiza *sistemului de reglementare* a garanțiilor procesuale ale libertății persoanei în dreptul procesual penal, a locului și rolului acestora în evitarea privărilor de libertate arbitrare abordarea incluzând și modificările legislative incidente în materie, urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 202/2010 și de asemenea reglementările conținute în Noul cod de procedură penală, analiza fiind comparativă din această perspectivă.

3. *Structurarea în detaliu a informației*, prin *definirea* conceptului de garanții procesuale și *evidențierea* particularităților construcției acestui sistem de protecție, *indicarea cadrului de reglementare*, a interpretărilor date în jurisprudență și prezentarea modului de aplicare practică, diferențiat în raport de fiecare dintre cele trei categorii de garanții procesuale respectiv instituționale, procedurale și substanțiale. A fost evidențiat **locul și rolul garanțiilor procesuale** în respectarea dreptului la libertatea și siguranța persoanei în condițiile în care, fiind vorba despre un drept fundamental și inalienabil, problematica libertății individuale impune

prin însăși natura sa cerința instituirii unui sistem de protecție adecvat, concretizat în garanții juridice și instituționale, care, *particularizate în contextul procesului penal* atât din perspectiva *cadrelor* în care intervin cât și al *scopului* instituirii se circumscriu conceptului de **garanțiilor procesuale**. Aceasta deoarece, garantarea libertății persoanei nu poate fi asigurată doar prin consacarea în norma constituțională a libertății individuale și a libertății de mișcare, în mod firesc fiind dublată de reglementarea în norma juridică a formelor în care aceasta poate fi suprimată sau restricționată.

4. Evidențierea rolului major al practicii judiciare ca *mecanism de aplicare* a garanțiilor procesuale și a modalității în care se realizează *transpunerea reglementărilor în această materie în procedura judiciară*, diferențiat în raport de fiecare dintre cele trei categorii de garanții care intră în sfera conceptului de garanții procesuale, respectiv garanții instituționale, garanții de procedură și garanții substanțiale și **modalitatea în care jurisprudența conturează** aceste garanții, selecția jurisprudenței fiind realizată prin raportare la opiniile diferite enunțate în practica instanțelor de judecată, cu referire la fiecare dintre aspectele care au fost abordate.

Obiectivele stabilite și evidențiate mai sus, conferă tematicii abordate nu doar o *utilitate* teoretică ci mai ales *practică*, prin exemplificarea modului în care se realizează în transpunerea în jurisprudență a reglementărilor care consacră aceste garanții ale libertății persoanei și de asemenea a modului în care principiul aplicabilității directe și principiul aplicării prioritare a reglementărilor internaționale în domeniul drepturilor omului, consacrate în art. 20 alin. 1 și 2 din Constituția României se concretizează în activitatea organelor judiciare în această materie.

c. Metodologia cercetării științifice

În realizarea obiectivelor mai sus expuse, au fost abordate mai multe *metode de cercetare specifice cercetării juridice*, respectiv **metoda documentării, respectiv a cercetării bibliografice, metoda logică, metoda comparativă, și metoda analizării procedurii cazuistic.**

Astfel, analiza dispozițiilor legale care reglementează garanțiile procesuale ale libertății persoanei și respectiv a interpretărilor aduse în doctrină acestui concept, a fost realizată prin procedeul **cercetării bibliografice, respectiv a documentării**, prin raportare la o perioadă relativ extinsă, începând cu reglementările anterioare modificărilor legislative operate prin Legea nr. 281/2003 și modificările aduse acestui domeniu prin noul Cod de procedură penală, documentarea vizând de asemenea și reglementările cuprinse în CEDO și jurisprudența Curții europene a Drepturilor Omului precum și punctele de vedere exprimate în doctrină la acest moment cu referire la reglementări legislative recente și actuale sau chiar viitoare, în

condițiile în care lucrarea face referire la reglementările conținute în noul Cod de procedură penală. Această metodă a fost aplicată și cu referire la *reglementările internaționale în materia dreptului la libertatea individuală și libertatea de mișcare* și de asemenea cu referire la *doctrina de referință în materia dreptului european al drepturilor omului* abordându-se de asemenea un studiu aprofundat al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în materia dreptului la libertate și respectiv la libertatea de mișcare, care interferează în mod direct cu problematica abordată în lucrare.

A fost utilizată de asemenea și **metoda logică**, fiind surprinsă structura și dinamica reglementărilor legislative în acest domeniu, și a interpretărilor jurisprudențiale, în încadrarea condițiilor și cazurilor în care poate interveni privarea sau restricționarea libertății persoanei în cursul procesului penal.

Metoda **comparativă** a fost de asemenea un instrument esențial în realizarea prezentei lucrări, în condițiile în care au fost abordate reglementările legale și interpretările jurisprudențiale prin *raportare la exigențele impuse de Convenția europeană și respectiv Curtea Europeană a Drepturilor Omului* și la relevanța pe care diferite reglementări specifice acestui domeniu o au în asigurarea exigențelor specifice dreptului la libertate consacrat prin art. 5 paragraful 1 lit. c, prin evidențierea concordanței cu reglementările din dreptul intern și modul în care se asigură transpunerea în practică a acestor reglementări.

Metoda analizării procedurii cazuistic, integrată de fapt în metoda definită în cercetarea juridică ca fiind **metoda cantitativă** s-a impus de asemenea, deoarece explicarea și analiza acestui domeniu, nu putea fi disociată de practica dreptului, mai ales în domeniul garanțiilor substanțiale care au și un caracter preponderent jurisprudențial.

SINTEZA CONȚINUTULUI TEORETIC AL TEMEI

Lucrarea este structurată în patru capitole

Capitolul I conține o primă secțiune în care este definit cadrul de referință al conceptului de *garanții procesuale și interferența* acestora cu noțiunea de libertate, - cu cele două accepțiuni, respectiv libertatea individuală și libertatea de mișcare – pornind de la ideea că însăși natura acestui drept impune cerința instituirii unui sistem de protecție adecvat, concretizat în garanții juridice și instituționale, care particularizate în cursul procesului penal se circumscriu sistemului garanțiilor procesuale, existența unui sistem judiciar eficient de natură a conferi un caracter cu adevărat concret sistemului de protecție al acestui drept, presupunând în mod obligatoriu și o construcție normativă care să conțină garanții adecvate pentru evitarea unei

privări arbitrare de libertate, respectiv garanții instituționale, garanții de procedură și substanțiale care se circumscriu acestui concept unic.

În definirea conceptului de garanții procesuale ale libertății persoanei abordarea pornește de la semnificația etimologică a noțiunii, raportându-se la elemente care vizează pe de o parte la **cadrul** în care intervin, iar pe de altă parte la **funcționalitatea** și **scopul** instituirii măsurilor privative sau restrictive de libertate.

1. Din perspectiva acestor criterii, avându-se în vedere în primul rând **cadrul de manifestare**, s-a apreciat că, rigurozitatea definirii conceptului de garanții procesuale ale libertății persoanei impune în primul rând **delimitarea de alte forme de privare sau de restricționare a libertății persoanei care exced desfășurării unei activități judiciare de natură penală** care au fost exemplificate în cuprinsul lucrării, garanțiile procesuale **vizând acele condiții specifice prevăzute de lege care permit restricționarea sau chiar privarea de libertate în cursul procesului penal**, (cadru normativ care reglementează această materie evidențiind faptul că o măsură restrictivă sau privativă de libertate constituie o excepție de la exercițiul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, care impune respectarea unei proceduri prevăzute de lege, de natură a asigura posibilitatea evitării oricărui abuz al autorităților judiciare și care necesită garantarea mijloacelor pentru descoperirea și înlăturarea abuzurilor și erorilor).

2. În contextul referirii la același *cadru procesual* în care intervine privarea sau restricționarea dreptului la libertate s-a apreciat că pentru definirea garanțiilor procesuale ale libertății persoanei este necesară o altă delimitare, care trebuie raportată la **funcționalitatea măsurilor procesuale** prin care este posibilă privarea sau restricționarea libertății persoanei, făcându-se diferențierea între **formele propriu-zise ale privării de libertate** care intervin prin instituirea măsurilor preventive și **formele auxiliare ale privării de libertate**, concretizate în alte măsuri procesuale care însă au un caracter auxiliar în procesul penal, în raport cu formele propriu – zise ale privării de libertate, acestea din urmă prin însăși natura caracterului preventiv și respectiv a scopului în care au fost instituite, impunând asigurarea unor garanții procesuale, care au o componentă instituțională, procedurală și substanțială.

Diferențierea a fost necesară deoarece, chiar dacă și formele auxiliare ale privării sau restricționării libertății impun respectarea unor condiții, intrând în sfera de protecție a art. 5 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, se circumscriu altor situații de legitimitate, fără însă a justifica acele garanții specifice care decurg din însăși natura și specificul măsurilor preventive, și care sunt impuse în considerarea art. 5 paragraful 1 lit. c din norma convențională citată. S-a evidențiat în contextul acestei necesare delimitări faptul că

formele auxiliare ale privării libertate vizează situația în care privarea de libertate are un caracter subsecvent, fiind o consecință subsidiară a unui act procesual efectuat cu un scop determinat, procedându-se la exemplificarea situațiilor care intră în această categorie. Au fost subliniate diferențierile existente între cele două forme de privare de libertate care intervin în cursul procesului penal, diferențieri care sunt esențiale, în condițiile în care garanțiile procesuale impuse în situația formelor auxiliare ale privării de libertate nu presupun o abordare tridimensională de natura celei specifice formelor principale ale privării de libertate, fiind suficientă realizarea *scopului*, constând în executarea obligației stabilite de o autoritate judiciară, acesta fiind de altfel argumentul pentru care nu au fost incluse în analiza care face obiectul prezentei tematici. A fost subliniat faptul că diferențierea dintre cele două forme ale privării de libertate este evidențiată și mai mult în contextul legislativ actual, în condițiile în care, dispozițiile art. 184 alin. 3¹ Cod procedură penală, astfel cum a fost modificat prin art. XVIII pct. 19 din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor extinde posibilitatea restricționării *dreptului la libertate* și în privința *martorului* care refuză să se supună mandatului de aducere, în condițiile în care măsurile preventive privative sau restrictive ale libertății individuale și de mișcare prin însăși natura lor, nu pot fi extinse altor categorii de participanți la procesul penal, reprezentând mijloace de constrângere care pot fi luate cu îndeplinirea unor condiții de fond și formă specifice numai împotriva învinutului sau inculpatului, diferențierea netă între cele două forme ale privării de libertate propriu zise și respectiv auxiliare fiind evidențiată și în noul Cod de procedură penală, prin art. 209 alin. 3.

3. În definirea conceptului de garanții procesuale, a fost abordată diferențierea față de *alte forme de privare de libertate, care intervin de asemenea în cursul unei proceduri judiciare*, având aparent *aceeași funcționalitate* respectiv privarea sau restricționarea libertății persoanei, dar care nu se circumscriu raportului juridic principal, ci intervin în cadrul unei proceduri judiciare specifice, **scopul** acestora fiind diferit, derivând din necesitatea respectării principiului preeminenței dreptului internațional și principiului curtoaziei internaționale și reciprocității, fiind vorba despre acele forme speciale de arestare, în vederea extrădării și în procedura mandatului european de arestare.

Spre deosebire de celelalte forme de privare de libertate cu caracter extrajudiciar sau auxiliar, **formele speciale de privare de libertate**, chiar dacă prezintă diferențieri din perspectiva construcției normative care fac posibilă instituirea lor, față de formele propriu zise ale privării sau restricționării dreptului la libertate, (determinate de faptul că, chiar dacă, din perspectiva statului solicitant există un proces penal în derulare, acest fapt nu este opozabil statului român, deoarece nu aparține sferei sale de jurisdicție) sunt însă circumscrie de

asemenea unor *categorii de garanții procesuale* în considerarea faptului că ingerința în libertatea persoanei intervine în scopul desfășurării unei proceduri judiciare de tragere la răspundere penală a persoanei față de care se dispun, fiind circumscrise acestei categorii arestarea provizorie în vederea extrădării și arestarea în procedura mandatului european de arestare.

Din perspectiva acestor delimitări sfera garanțiilor procesuale care fac obiectul analizei lucrării vizează ***acele condiții specifice prevăzute de lege care permit restricționarea sau chiar privarea de libertate***, în procedura luării măsurilor preventive, și respectiv în procedurile de extrădare și de executare a mandatului european de arestare, ***toate acestea fiind considerate forme principale ale privării de libertate***, care pot fi luate, în considerarea funcționalității acestora numai împotriva persoanelor cu privire la care se derulează procedura judiciară principală. Particularitățile dintre aceste forme ale privării de libertate propriu zise și respectiv speciale, justifică diferențierile din perspectiva construcției normative care fac posibilă instituirea lor, ambele fiind însă circumscrise *unor categorii de garanții procesuale esențiale*, în considerarea faptului că ingerința în libertatea persoanei intervine în scopul desfășurării unei proceduri judiciare de tragere la răspundere penală a persoanei față de care se dispun.

În contextul tematicii abordate prezintă interes așadar în primul rând *formele propriu – zise ale privării și restricționării libertății* persoanei întrucât acestea presupun asigurarea garanțiilor procesuale specifice, care derivă din caracterul preventiv al acestora, motiv care a justificat de altfel includerea lor în sfera măsurilor preventive, și respectiv *formele speciale sau provizorii ale privării de libertate* care presupun în esență asigurarea aceluiași garanții procesuale, în considerarea faptului că au aceeași funcționalitate deși se raportează la proceduri judiciare diferite, aceste garanții nefiind specifice altor măsuri sau dispoziții procesuale care *pot avea ca efect privarea sau restricționarea dreptului la libertate*.

Garanțiile procesuale ale libertății persoanei se circumscriu sferei de referință a *garanțiilor juridice* definite mai sus fără însă a se identifica cu acestea, întrucât conțin, alături de elementele incluse în această categorie generală și aspecte particularizate, specifice domeniului ocrotit prin instituirea acestora.

O abordare în detaliu a conceptului, a impus de asemenea diferențierea *garanțiilor procesuale* în raport de ***modalitatea în care este asigurată ocrotirea dreptului*** sau interesului legitim, în ***garanții instituționale*** care privesc competențele autorităților judiciare cu atribuții în materia dreptului la libertate, ***garanții de procedură*** care condiționează valabilitatea actelor procesuale sau procedurale după caz și ***garanții substanțiale***, reprezentate de condițiile de

fond prevăzute de lege pentru instituirea unor măsuri privative sau restrictive de libertate, criteriul de clasificare vizând așadar **modalitatea de concretizare a mecanismului de protecție**.

La rândul lor, garanțiile de procedură, au fost structurate în *garanții procesuale* - în sensul restrâns al termenului – și *garanții procedurale sau formale*, după cum după cum mecanismul de protecție se concretizează în condiții care vizează valabilitatea actelor procesuale sau al actelor procedurale după caz.

Un alt element de raportare în analiza conceptului de garanții procesuale se referă la **construcția normativă** a acestora, care este diferențiată, fiind corespunzătoare celor două componente ale conceptului de libertate, respectiv **libertatea individuală** sau fizică, ocrotită prin art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și **libertatea de mișcare, sau libertatea de circulație**, garantată prin art. 2 paragraful 1 și 2 din Protocolul nr. 4 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garanțiile procesuale de natură a asigura respectarea acestora având un conținut diferit, adaptat particularităților specifice.

Chiar dacă unele dintre componentele garanțiilor procesuale se suprapun, în condițiile în care, în cursul procesului penal incidența unei privări de libertate sau restricționări ale dreptului la libera circulație se realizează în aplicarea mecanismului măsurilor preventive în condițiile reglemente de art. 136 Cod procedură penală, există diferențieri, atât la categoria garanțiilor instituționale cât și ale garanțiilor jurisdicționale, justificate de faptul că, semnificația celor două noțiuni este diferită, chiar dacă în esență vizează un concept unic, în condițiile în care intervenția autorităților în libertatea fizică a persoanei, care intră sub incidența art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului constituie o *privare de libertate*, iar intervenția în libertatea de mișcare sau de circulație reprezintă doar o *restricționare a libertății persoanei*.

Valorizarea diferențiată se concretizează și în aceea că, în cazul dreptului la **libertatea individuală** sau fizică care intră sub incidența sferei de protecție a art. 5, deși inclus în categoria drepturilor condiționate (respectiv susceptibile de restricții sau derogări), marja de apreciere recunoscută statelor părți în considerarea principiului subsidiarității este limitată exclusiv la situațiile expres conținute în text, spre deosebire de situația dreptului la care se referă art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, dar și a celorlalte drepturi consacrate de Convenție (cu excepția celor considerate intangibile), cu referire la care, în termenii clauzei de ordine publică, exercitarea poate fi restricționată în situația în care este prevăzută de lege și necesară într-o societate democratică, în scopul protecției siguranței publice, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice și pentru protecția drepturilor și libertății semenilor.

Ceea ce se impune a se sublinia din perspectiva garanțiilor procesuale, atât cele care vizează respectarea dreptului la libertatea individuală sau fizică a persoanei cât și cele privind libertatea de mișcare este faptul că acestea intervin în context penal, întrucât ambele se circumscriu categoriei măsurilor preventive, care pot fi luate cu respectarea condițiilor prevăzute de lege numai în scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal sau pentru a se împiedica sustragerea învinuitului sau inculpatului de la urmărirea penală, de la judecată sau de la executarea pedepsei.

S-au subliniat în definierea conceptului de garanții procesuale ale libertății persoanei **diferențierile conceptuale existente** și sub aspectul conținutului **noțiunilor de libertate și siguranță** la care face referire textul art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, chiar dacă aceste diferențieri nu justifică instituirea unor garanții specifice conținutului celor două noțiuni, în condițiile în care, dreptul la libertatea fizică, individuală, este în corelație și interdependentă cu dreptul la siguranță, iar cele două noțiuni, „libertate individuală” și respectiv „siguranța persoanei”, consacrate în aceeași normă convențională deși din perspectivă doctrinară nu reprezintă un concept unic, constituie în esență valențe ale aceluiași drept fundamental și inalienabil care este dreptul la libertatea individuală a persoanei, *habeas corpus*.

S-a impus această delimitare conceptuală subliniindu-se faptul că **garanțiile procesuale ale libertății persoanei în accepțiunea extinsă a acestei noțiuni, constituie expresia dreptului la siguranța persoanei** accentuându-se faptul că, prin adoptarea Legii nr. 135/2010 privind noul Cod de procedură penală se reformulează conceptul care vizează libertatea individuală, asigurându-se o abordare completă a garanțiilor consacrate prin art. 23 din Constituția României, prin reglementarea în art. 9 a **dreptului la libertate și siguranță**.

Chiar dacă aparent această formulare nu pare a avea alte conotații decât cele consacrate în actuala reglementare, în condițiile în care, cuvântul „siguranță” nu are un sens independent de cel al cuvântului „libertate”, precizarea legiuitorului este importantă, deoarece siguranța, având o accepțiune care depășește libertatea individuală a persoanei, presupune protecția persoanei împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice în dreptul său la libertate, iar reglementările conținute în alin. 2, 4 și respectiv 5 din textul art. 9 al noului Cod de procedură penală, constituie - alături de reglementările specifice privind angajarea răspunderii penale, disciplinare, materiale, etc. a autorităților implicate în instituirea sau executarea acestor măsuri - mijloace prin care este garantată siguranța persoanei, subliniindu-se obligația autorităților judiciare de a garanta efectiv dreptul la libertate al persoanei, prin îndeplinirea cerinței respectării condițiilor prevăzute de lege în instituirea acestor măsuri, referirile la situațiile în care măsura privativă sau restrictivă de libertate a fost dispusă „nelegal”, conducând la

această concluzie, fiind menționată cu caracter imperativ necesitatea respectării căilor legale în restricționarea acestui drept, și mai ales caracterul excepțional al instituirii unei măsuri privative sau restrictive de libertate, în aliniatul 2 al textului citat mai sus.

Acest text de lege *enunță* de altfel, *structurat în conținutul aceluiași articol*, spre deosebire de actuala reglementare și *garanții jurisdicționale specifice* privării de libertate, constând în dreptul oricărei persoane arestate de a fi informată în cel mai scurt timp și într-o limbă pe care o înțelege asupra motivelor arestării sale și respectiv dreptul de a formula contestație împotriva dispunerii măsurii, valorizând în mod diferit obligația consacrată în art. 5 paragraful 2 și respectiv în art. 5 paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, putându-se concluziona că obligațiile la care fac referire dispozițiile alin. 4 și 5 din noul Cod de procedură penală și de asemenea consacrarea caracterului excepțional al măsurilor privative sau restrictive de libertate în aliniatul 2 al aceluiași text de lege, constituie o **transpunere a garanțiilor care vizează siguranța persoanei**, care deși nu pot fi dissociate de restul garanțiilor care vizează privarea sau restricționarea dreptului la libertate, se alătură acestor garanții.

În același timp, formularea conținută în art. 9 din noul Cod de procedură penală care vizează dreptul la *libertate și siguranță* reunește în cadrul aceluiași concept *libertatea fizică* a persoanei, prin referirea la măsurile privative de libertate cu *libertatea de mișcare*, referindu-se la măsurile restrictive de libertate care au corespondent în măsurile preventive ale controlului judiciar sau pe cauțiune, în cadrul cărora poate fi instituită interdicția inculpatului de a nu părăsi țara sau localitatea.

O altă particularitate specifică noului Cod de procedură penală, din perspectiva garanțiilor procesuale ale libertății persoanei rezidă în faptul că, subzistă modificări substanțiale în materia măsurilor preventive în general și a măsurilor preventive privative de libertate sau restrictive de libertate în special, întrucât conturează practic o nouă abordare în această materie, valorizându-se în altă modalitate garanțiile specifice libertății persoanei, exemplificându-se în acest sens reglementarea competențelor în această materie în faza de urmărire penală și în procedura de cameră preliminară, reglementarea explicită a principiului proporționalității oricărei măsuri preventive cu gravitatea acuzației aduse unei persoane precum și a principiului necesității unei asemenea măsuri pentru realizarea scopului legitim urmărit prin dispunerea sa; reglementarea necesității informării scrise a persoanei supuse oricărei măsuri preventive asupra tuturor drepturilor pe care legea i le recunoaște; instituirea la nivel de principiu a caracterului excepțional și subsidiar al măsurii arestării preventive în raport cu alte măsuri preventive; reglementarea ca măsuri preventive distincte a măsurii controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune; reformularea cazurilor în care se poate dispune arestarea

preventivă a unei persoane; stabilirea unor criterii legale în raport cu care să fie apreciat pericolul concret pentru ordinea publică care poate constitui un temei al arestării preventive în cazul infracțiunilor grave; reglementarea unei noi măsuri preventive respectiv arestul la domiciliu, lărgindu-se astfel posibilitățile de individualizare a măsurilor preventive; instituirea unei durate maxime a arestării preventive și în faza de judecată și instituirea în privința minorilor ca regulă generală, posibilitatea privării de libertate, numai dacă efectele unei astfel de măsuri asupra personalității și dezvoltării lor nu ar fi disproporționate față de scopul legitim urmărit prin luarea măsurii.

S-a evidențiat faptul că noile reglementări instituite prin actul normativ enunțat mai sus, conțin din perspectiva măsurilor preventive privative de libertate și o restrângere a unor garanții procesuale, justificate în expunerea de motive a actului normativ menționat prin scopul desfășurării cu celeritate a procesului penal, abordarea unui punct de vedere din perspectiva justificării unei asemenea restrângeri a garanțiilor procesuale, în raport de scopul enunțat, fiind realizată în cadrul capitolelor următoare, în analiza comparativă cu garanțiile recunoscute în materie de actuala reglementare.

În Secțiunea 2 s-a procedat la definirea și clasificarea garanțiilor procesuale în trei categorii, avându-se în vedere criteriul **modalității de concretizare a mecanismului de protecție** în **garanții de procedură, garanții substanțiale și garanții instituționale**.

În definirea conceptului de garanții procesuale ale libertății persoanei s-a subliniat faptul că, în conținutul acestei noțiuni este cuprins ansamblul **garanțiilor juridice generale** ale respectării legii procesual penale, subsumate ideilor de independență a justiției ca manifestare a principiului preeminenței dreptului și de așezare a procesului penal pe principii fundamentale democratice, concretizate în normele constituționale și în principiile directe ale procesului penal, la care se adaugă **garanții specifice**, particularizate în raport de faza procesului penal și natura drepturilor procesuale ocrotite prin aceste garanții.

Garanțiile procesuale ale libertății persoanei, se circumscriu sferei de referință a **garanțiilor juridice** fără însă a se identifica cu acestea, întrucât conțin, alături de elementele incluse în această categorie generală și aspecte particularizate, *specifice domeniului ocrotit prin instituirea acestora*.

Garanțiile procesuale specifice dreptului la libertatea persoanei, în accepțiunea extinsă a noțiunii de libertate, sunt definite ca fiind o construcție normativă care conține garanții instituționale, garanții de procedură și garanții substanțiale, reprezentând ansamblul mijloacelor juridice care asigură inviolabilitatea persoanei fiind circumscrise conceptului unic de garanții procesuale în sens larg, în condițiile în care, restricționarea dreptului la

libertatea individuală și la libertatea de mișcare intervine cu precădere în cadrul unei proceduri judiciare respectiv al unui proces penal.

Garanțiile procesuale ale libertății persoanei, în accepțiunea extinsă a acestui concept, reprezintă ansamblul mecanismelor prin care este asigurată respectarea dreptului la libertate recunoscut de lege participanților în procesul penal, respectiv învinuitului sau inculpatului cu referire la care pot fi dispuse asemenea măsuri, de natură a asigura ocrotirea acestui drept în aplicarea instituțiilor procesuale sau în luarea unor măsuri procesuale în cadrul procesului penal, astfel încât privarea sau restricționarea acestui drept să fie legitimă.

Pornind de la abordarea conform căreia, garanțiile procesuale ale libertății persoanei constituie ansamblul mijloacelor prin care este asigurat dreptul la libertate al învinuitului sau inculpatului, în cadrul procesului penal, acestea au fost clasificate *după cum mecanismul de protecție se concretizează în condiții care vizează autoritatea cu atribuții în materia dreptului la libertate, procedura sau în condiții de fond*, în **garanții instituționale**, care privesc competențele autorităților judiciare cu atribuții în materia dreptului la libertate, **garanții de procedură**, care condiționează valabilitatea actelor procesuale sau procedurale după caz și **garanții substanțiale** reprezentate de condițiile de fond prevăzute de lege pentru instituirea unor măsuri privative sau restrictive de libertate.

Categoria **garanțiilor de procedură** a fost structurată de asemenea în două categorii distincte, după cum mecanismul de protecție se concretizează în condiții care vizează valabilitatea actelor procesuale sau procedurale în **garanții procesuale în sens restrâns**, care vizează valabilitatea actelor procesuale și **garanții procedurale** care condiționează valabilitatea actelor procedurale.

Această clasificare a garanțiilor de procedură este justificată de faptul că măsurile prin care se dispune privarea sau restricționarea dreptului la libertatea persoanei în procesul penal, respectiv actul de dispoziție al autorității judiciare competente să dispună privarea sau restricționarea dreptului la libertate se concretizează în **acte procesuale** și se materializează în **acte procedurale**, condițiile prevăzute de lege pentru valabilitatea acestora constituind, în esență, alături de celelalte elemente evidențiate mai sus, garanții ale unei privări sau restricționări legitime de libertate.

Garanțiile procesuale specifice dreptului la libertate al persoanei, în accepțiunea extinsă a conceptului, sunt concretizate așadar în *ansamblul reglementărilor care definesc componenta autorității jurisdicționale și ale autorității Ministerului Public* din perspectiva *competențelor și atribuțiilor* în materia privării respectiv restricționării dreptului la libertate,

precum și reglementările care vizează **condițiile de fond și de formă** în care pot fi instituite măsuri.

Componentele specifice autorității jurisdicționale, respectiv puterii judecătorești și autorității Ministerului Public, care intră în sfera **garanțiilor instituționale**, prezintă relevanță din perspectiva exigențelor care vizează controlul jurisdicțional al arestării sau detenției impus de art. 5 paragraful 3 și respectiv paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, prevalând în mod firesc competențele autorității jurisdicționale în această materie.

Garanțiile de procedură, cu cele două componente - respectiv garanții procesuale în sens restrâns și garanții procedurale, se impun a fi respectate în considerarea condiției „regularității” detenției, exprimată prin sintagma „potrivit căilor prevăzute de lege” conținută în paragraful 1 al art. 5 din Convenția Europeană de Drepturilor Omului.

Garanțiile instituționale specifice libertății persoanei sunt concretizate în ansamblul reglementărilor care definesc **componenta autorităților judiciare**, respectiv ale *puterii judecătorești și ale Ministerului Public*, identificându-se cu *garanțiile pe care fiecare dintre autoritățile numite mai sus le pot oferi din perspectiva atribuțiilor și competențelor specifice în această materie*.

Garanțiile instituționale fiind circumscrise conceptelor de *independență și imparțialitate a autorităților judiciare*, s-a procedat la analiza conținutului acestora, conceptele de *independență* și respectiv de *imparțialitate* având semnificații diferite, presupunând realizarea unor condiții specifice, constituind substanța unui principiu unic care condiționează legitimitatea unei privări de libertate care intră în sfera de protecție a dreptului prevăzut de art. 5 paragraful 1 lit. c din norma convențională citată mai sus, fiind de esența garantării acestui drept, exercitarea unui control jurisdicțional al privării de libertate de către o autoritate care să presupună îndeplinirea acestor condiții.

A fost precizată sfera de aplicare a garanțiilor de independență și imparțialitate prin raportare la condiția ***independenței și imparțialității magistratului care exercită controlul jurisdicțional în materia arestării sau detenției preventive***, instituită în considerarea necesității respectării cerinței prevăzute în conținutului dreptului prevăzut de art. 5 paragraful 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care vizează controlul automat al legalității măsurii constând în prezentarea „de îndată” a persoanei arestate sau deținute înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare, care să aibă capacitatea de a dispune eliberarea, dacă constată că măsura este nelegală sau netemeinică, la condiția *independenței și imparțialității magistratului însărcinat cu controlul unei arestării sau detenții dispuse în vederea conducerii unei persoane în fața unui tribunal*, referirea

vizând problematica menținerii în detenție preventivă în cursul procesului penal, respectiv condiția de independență și imparțialitate a magistratului care se pronunță asupra prelungirii detenției provizorii, la cerința *independenței și imparțialității* impusă *tribunalului care judecă recursul* la care se referă art. 5 paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, respectiv instanței care examinează legalitatea măsurii privative de libertate, prin raportare la cerințele de procedură și de fond necesare pentru a se dispune o asemenea măsură.

Abordarea analizei conținutului conceptelor de independență și imparțialitate ale autorităților judiciare cu atribuții în materia privării sau restricționării libertății persoanei, realizată în mod diferențiat prin raportare la independența și imparțialitatea puterii judecătorești și a autorității Ministerului Public a fost *realizată atât prin raportare la standardele europene* de protecție ale dreptului la libertate, dar și la ***vulnerabilitățile*** conceptului de independență a judecătorului în contextul actual de reglementare din perspectiva ***protecției acestuia de influențe nepotrivite, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea celorlalte puteri ale statului respectiv puterea politică și puterea executivă, dar și în ceea ce privește protecția acestora de presiunile exercitate de diferite grupuri de interese, inclusiv prin mijloacele mass-media.*** Pornind de la principiul conform căruia garantarea independenței judecătorilor presupune și existența unei protecții adecvate împotriva presiunilor exterioare și că nu poate fi apreciată ca suficientă afirmarea acestui principiu, fără construcția normativă a acelor instrumente de natură a oferi o protecție adecvată și din acest punct de vedere, au fost evidențiate situații concrete în care s-au manifestat aceste vulnerabilități prin intervenția puterii politice sau executive dar și a grupurilor de presiune, prin observații privind instrumentarea și soluționarea anumitor dosare aflate în curs de judecată apte a influența exercitarea funcțiilor judiciare, la percepția sistemului judiciar asupra modului în care este asigurată independența sistemului judiciar și care conturează inexistența unei reale protecții a judecătorilor împotriva presiunilor exterioare. S-a subliniat faptul că aceste presiuni aduc atingere nu doar *independenței funcționale* prin diminuarea încrederii pe care într-o societate democratică autoritățile judiciare trebuie să o inspire justițiabililor ci și *independenței personale* prin contestarea acelor capacități și respectiv calități ale judecătorului investit cu soluționarea unei propuneri de luare a măsurilor preventive mai ales cele privative de libertate, indispensabile pentru exercitarea funcției și care prezintă o relevanță majoră din perspectiva noțiunii de independență, în raport de cerința aparenței presupusă de acest concept .

Din perspectiva garanțiilor instituționale s-a evidențiat faptul că, o componentă esențială a independenței judecătorului, o constituie și reglementarea cuprinsă în art. 126 alin 3 din Constituția României care definește *rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție în asigurarea*

*interpretării și aplicării unitare a legii, transpusă în reglementările conținute în legile speciale respectiv în normele de procedură, care sunt esențiale din perspectiva garanției de independență a judecătorului întrucât **afirmă rolul creator al judecătorului între lege și drept, consolidând astfel puterea judecătorului în raporturile cu puterea legislativă și cea executivă, prin impunerea regulii de drept statului, în contextul unor reglementări ambigue, insuficiente sau contrare exigențelor impuse de necesitatea respectării drepturilor și valorilor fundamentale.***

Aceasta deoarece se creează prin aceste reglementări acel **echilibru dintre judiciar și legislativ**, care controlează judiciarul prin puterea de a stabili instanțele judecătorești, competența și procedura de urmat conform reglementărilor art. 126 din Constituția României, prin **afirmarea rolului jurisprudenței în situațiile menționate, care nu constituie o simplă aplicare a legii ci creează reguli generale, având prin aceasta o funcție normativă, autonomizând judiciarul în cadrul normei statale, autonomie care afirmă și accentuează independența judecătorului.** Relevantă din perspectiva acestei componente a conceptului de independență a judecătorului, este reglementarea conținută în Noul Cod de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 135/2010, prin noua abordare a instituției recursului în interesul legii, conținută în art. 471-474 noul Cod de procedură penală accentuându-se independența judecătorului, impunerea regulii de drept statului realizându-se în mod determinant, fiind analizate din aceeași perspectivă și modificarea prin art. XVIII pct. 57 din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor a dispozițiilor art. 414² Codul de procedură penală. S-a subliniat faptul că aceste reglementări, ca și cele existente în această materie în actualul Cod de procedură penală, din perspectiva conceptului de independență a judecătorului au și o altă conotație, **obligația uniformizării practicii judiciare și aplicarea unitară a legii** constituind în sine o garanție indispensabilă respectării drepturilor recunoscute părților din proces, mai ales în materia dreptului la libertate.

Din perspectiva autorității Ministerului Public, *semnificația conceptului de independență este diferită, abordând problematica independenței procurorilor în soluțiile dispuse*, cu limitările specifice acestui concept, procedându-se și la o analiză critică a modificărilor aduse din această perspectivă prin introducerea art. 217¹ Cod procedură penală în actualul Cod de procedură penală, în temeiul art. XVIII pct. 27 din Legea nr. 202/2010. S-a subliniat faptul că aceste reglementări fac ineficientă garanția conținută în art. art. 64 alin. 4 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată și modificată, prin instituirea unei forme de prorogare a competenței acestora la dispoziția procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu consecințe și din perspectiva stabilirii instanței

competente a soluționa cauza în fond, fapt care poate pune în discuție principiul egalității părților în proces **dar și aparența de imparțialitate** a judecătorilor, reglementarea contravenind Recomandării nr. 2000(19) a Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei privind rolul Ministerului Public în sistemul judiciar penal.

În ceea ce privește garanția de imparțialitate a judecătorului, a fost analizată diferențierea între *componenta funcțională* și *componenta personală*, făcându-se referire la aspectele neunitare existente în jurisprudența națională, din această perspectivă evidențiate în cuprinsul Minutelor întâlnirii membrilor Comisiei „Unificarea practicii judiciare” din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii cu președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție și președinții secțiilor penale ale curților de apel, la interpretări care din derivă posibilitatea numirii în funcția de judecător a unui magistrat care a exercitat anterior funcția de procuror, fiind prezentate și situații recente incidente în practica judiciară în care, procurorul numit în funcția de judecător exercită atribuțiile specifice acestei funcții, fără a fi asigurată îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege.

Din perspectiva garanțiilor de imparțialitate, a fost prezentată **concepția noului Cod de procedură penală, care consolidează garanțiile instituționale în materia dreptului la libertate și siguranța persoanei fiind enunțate argumentele care conduc la această concluzie**, fiind subliniate de asemenea în cadrul analizei garanțiilor instituționale în ceea ce privește competențele în materia măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate schimbările intervenite în actuala reglementare în temeiul art. XVIII pct. 16 din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor cu privire la organele judiciare competente a constata încetarea de drept a măsurilor preventive, extinzând rolul procurorului în această materie, prin modificarea art. 140 alin. 3 din Codul de procedură penală, modificarea fiind conformă competențelor recunoscute de noul Cod de procedură penală, prin dispozițiile art. 241 alin. 2.

În cadrul aceleiași secțiuni au fost abordate **garanțiile de procedură specifice libertății persoanei**, reprezentând conceptual **ansamblul reglementărilor care definesc condițiile de valabilitate ale actelor procesuale prin care se instituie măsurile preventive privative sau restrictive de libertate și condițiile de valabilitate ale actelor procedurale în care se concretizează dispoziția autorităților judiciare cu referire la acest aspect**.

Categoria *garanțiilor de procedură* a fost structurată după cum **mecanismul de protecție se concretizează în condiții** care vizează **valabilitatea actelor procesuale sau procedurale** în **garanții procesuale în sens restrâns**, care vizează valabilitatea actelor

procesuale și **garanții procedurale** sau **formale** care condiționează valabilitatea actelor procedurale.

Subdivizionarea garanțiilor de procedură, în cele două categorii este justificată de faptul că, din punct de vedere teoretic și normativ, reprezintă **două specii diferite prin conținutul funcțiunea și finalitatea lor**, importanța acestei diferențieri prezentând interes nu doar din perspectivă teoretică ci mai ales **practică**, întrucât și relevanța acestora în contextul măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate este diferită. Sfera garanțiilor de procedură instituite în materia măsurilor preventive **particularizează procedura judiciară** aferentă luării acestor măsuri de activitatea judiciară principală, fiind instituite reguli specifice derogatorii de la regulile generale aplicabile în procesul penal, realizându-se o construcție normativă caracterizată nu doar printr-un caracter *adiacent* în raport cu activitatea judiciară principală dar și *specific*, rezultând din natura dreptului ocrotit.

Procedura judiciară a luării măsurilor preventive - din perspectiva ansamblului garanțiilor procesuale în semnificația restrânsă a conceptului și respectiv a garanțiilor procedurale, respectiv formale – poate fi definită așadar ca fiind o **procedură judiciară subsecventă** activității principale, având o **configurație juridică proprie**, determinată de natura dreptului ocrotit dar și de caracterul derivat în raport cu activitatea judiciară principală. În derularea acesteia, regulile generale aplicabile în procesul penal prezintă particularități specifice și derogări care o diferențiază de activitatea judiciară principală, vizând în esență modul de aplicare a *principiului contradictorialității în faza de urmărire penală* și în faza de judecată, a principiului publicității ședinței de judecată, caracterul specific al acestei proceduri jurisdicționale concretizându-se mai ales în construcția normativă a garanțiilor procesuale în sens restrâns și a garanțiilor procedurale sau formale, fiind particularizată de faptul că presupune o adaptare și corelare unei alte discipline procesuale, caracterizate printr-un dinamism accentuat, impus de cerința evitării unei privări arbitrare de libertate.

Garanțiile procesuale în sens restrâns sunt definite ca fiind **ansamblul reglementărilor care condiționează valabilitatea actelor procesuale** prin care se dispune luarea măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate, existând elemente comune tuturor categoriilor de măsuri preventive dar și diferențieri în raport de natura acestora, fiind circumscrise acestei categorii următoarele : a. *Condițiile în care dreptul la libertatea fizică sau de mișcare poate fi restricționat în cursul procesului penal sunt strict reglemente de lege, iar măsurile preventive prin care se dispune privarea sau restricționarea a dreptului la libertate au caracter limitativ ; b. Privarea sau restricționarea dreptului la libertate ca măsură de prevenție poate fi dispusă numai în cursul unui proces penal ; c. Caracterul provizoriu al măsurilor*

preventive privative sau restrictive de libertate, care rezultă din obligația înlocuirii sau revocării acestora în situația în care nu mai subzistă împrejurările care au justificat instituirea acestora, și respectiv din obligația de a constata încetarea de drept a măsurilor în cazurile prevăzute de lege; d. Limitarea în timp a duratei măsurilor privative sau restrictive de libertate, inclusiv a perioadelor pentru care poate fi prelungită și reglementarea explicită a situațiilor în care este posibilă o asemenea măsură; e. Reglementarea controlului legalității și oportunității măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate; f. Instituirea unui sistem de reglementare specific a duratei și modului de calcul al termenelor substanțiale și procedurale în materia măsurilor preventive; g. Dreptul la reparație recunoscut oricărei persoane care a fost, în cursul procesului penal, privată de libertate sau căreia i s-a restrâns libertatea ilegal sau pe nedrept, reglementat prin art. 5 alin. 4 și respectiv prin art. 504 alin. 2 Cod procedură penală;

Garanțiile procedurale sau formale ale libertății persoanei se concretizează în ansamblul reglementărilor care condiționează valabilitatea *actelor procedurale* emise în executarea actelor procesuale prin care se dispune luarea măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate, având ***caracterul unor garanții procedurale acele mențiuni prevăzute de lege care atestă respectarea garanțiilor procesuale, permițând un control asupra modului de aducere la îndeplinire a actelor procesuale și obligând autoritățile judiciare să respecte dispozițiile legii în instituirea măsurilor preventive privative sau restrictive de libertate***, definiție care subliniază caracterul formal al acestora, fapt care permite încadrarea lor în categoria garanțiilor formale.

Garanțiile procedurale deși aparent au un caracter preponderent formal, în substanța lor au un caracter complex, concentrând în conținut și elemente care aparțin garanțiilor procesuale în sens restrâns. În condițiile în care materializarea lor se transpune în mod necesar în cuprinsul unui act procedural, au fost încadrate în categoria garanțiilor procedurale, condițiile de formă fiind esențiale pentru asigurarea scopului în care au fost instituite. Au fost încadrate în această categorie următoarele: *a. Obligația autorităților judiciare de a aduce la cunoștința învinuitului sau inculpatului față de care urmează a se lua măsura preventivă drepturile recunoscute prin art. 143 alin. 3 Cod procedură penală (cu evidențierea practicilor abuzive în exercitarea acestui drept); b. Obligația ascultării învinuitului sau inculpatului față de care se dispune o măsură preventivă privativă sau restrictivă de libertate în prezența apărătorului ales sau din oficiu; c. Obligația de a se aduce la cunoștința celui arestat sau reținut de îndată în limba pe care o înțelege a motivelor reținerii sau ale arestării preventive și a învinuirii în cel mai scurt termen; obligația aducerii la cunoștință a învinuirii numai în prezența unui avocat ales sau desemnat din oficiu; d. Încunoștințarea unui membru al familiei sau a altei persoane desemnată*

de învinuit sau inculpat despre luarea măsurii; e. Dreptul recunoscut persoanei reținute sau arestate de a lua contact cu apărătorul, asigurându-se confidențialitatea convorbirilor; f. Obligația motivării propunerilor privind luarea măsurilor preventive; g. Obligația întocmirii minutei de judecător și respectiv de instanță și în situația în care judecătorul sau instanța s-a pronunțat prin încheiere asupra măsurii arestării preventive; h. Obligația motivării ordonanței respectiv a hotărârii prin care se dispune măsura preventivă privativă sau restrictivă de libertate; i. Conținutul mandatului de arestare preventivă; j. Executarea mandatului de arestare și încarcerarea deținuților; k. Obligația comunicării în situația constatării încetării de drept a măsurii arestării preventive.

Garanțiile substanțiale ale libertății persoanei se circumscriu condițiilor de fond în care este posibilă instituirea măsurilor preventive, privative sau restrictive de libertate, caracterul de garanții substanțiale al condițiilor de fond impuse în situația privării sau restricționării libertății individuale fiind definit de funcționalitatea acestora, întrucât previn arbitriul în luarea măsurii arestării preventive.

Gradul de precizie fiind redus comparativ cu al celorlalte garanții specifice libertății individuale iar modul de reglementare abstract, prin abordarea unor formulări imprecise, nedefinite de lege, a generat în jurisprudența națională interpretări diferite ale unor concepte, în lipsa unui mecanism eficient pentru uniformizarea practicii judiciare. Se poate spune că aplicarea acestor garanții, care presupune în mod necesar și raportarea la circumstanțele concrete ale cauzei, constituie elementul vulnerabil în jurisprudența națională în aplicarea reglementărilor specifice libertății persoanei, nefiind asigurat acel echilibru indispensabil între dreptul la libertate și necesitatea intervenției autorităților în acest domeniu, neexistând o viziune uniformă și consecventă în interpretarea dispozițiilor care reglementează condițiile de fond care fac posibilă o asemenea intervenție.

Nu este mai puțin adevărat că acest domeniu al garanțiilor substanțiale asigură posibilitatea pentru judecător de a demonstra *forța argumentului juridic*, iar valențele presupuse de conceptul de libertate individuală pot căpăta consistență coerentă și logică.

Garanțiile substanțiale ale libertății persoanei au fost structurate față de conținutul reglementărilor în *garanții generale*, comune tuturor formelor de ingerință în libertatea persoanei și *garanții specifice* anumitor forme care vizează măsurile preventive privative de libertate, fiecare dintre aceste garanții, reprezentând din punct de vedere al specificității, *temeiuri generale* ale luării măsurilor preventive, reprezentând acele condiții generice, neconcretizate în elemente determinate (fiind enunțate în art. 136 alin. 1 Cod procedură penală, presupunând o condiție negativă și respectiv o condiție pozitivă), sau *temeiuri specifice*, care la rândul lor pot fi

de fapt (cele reglementate în art. 143 alin. 1 Cod procedură penală, constând în existența indicilor temeinice că s-a săvârșit o faptă prevăzută de lege penală) și *de drept*, acestea din urmă fiind concretizate în textul alin. 1 al art. 148 din Codul de procedură penală.

Garanțiile generale, sunt comune tuturor formelor de ingerință în libertatea persoanei, incluzând în cuprinsul lor, atât *temeiurile generale* ale luării măsurilor preventive, cât și temeiuri de fapt, vizând cerința *existenței unor probe sau indicii temeinice că persoana în cauză a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, posibilitatea luării măsurilor preventive numai în cauzele privitoare la infracțiuni pedepsite cu detențiune pe viață sau cu închisoare, caracterul necesar al măsurii determinat de scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal sau pentru a se împiedica sustragerea învinuitului sau inculpatului de la urmărirea penală, de la judecată, sau de la executarea pedepsei.*

Alături de aceste garanții comune, în cazul măsurilor preventive privative de libertate Codul de procedură penală instituie și o garanție substanțială specifică măsurilor, constând în necesitatea *existenței unuia dintre cazurile prevăzute de art. 148 alin. 1 Cod procedură penală.*

Reglementarea cazurilor în care pot fi dispuse măsurile preventive privative de libertate, respectiv a temeiurilor de drept care justifică măsura arestării preventive constituie o garanție substanțială a libertății persoanei întrucât asigură protecție împotriva unei privări arbitrare de libertate, fiind abordată analiza diferențiată între actuala reglementare și cea prevăzută în noul cod de procedură penală.

Reglementările interne și reglementările internaționale aplicabile în materia dreptului la libertate al persoanei din perspectiva evoluției legislative sunt abordate într-o secțiune distinctă.

În Capitolul II au fost analizate garanții ale libertății persoanei în materia reținerii, din perspectiva compatibilității cu exigențele art. 5 paragraful 1 lit. c din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, condițiile reținerii și deosebiri în raport cu arestarea preventivă, autoritatea judiciară competentă și procedura reținerii, procedura plângerii împotriva măsurii reținerii prevăzută de art. 140¹ Cod procedură penală și compatibilitatea cu exigențele art. 5 paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, reguli speciale privind reținerea preventivă a minorilor, cu abordarea problematicii din perspectiva garanțiilor procesuale atât cele recunoscute de actuala reglementare cât și cele conținute în noul cod de procedură penală, cu evidențierea problematicilor de practică judiciară neunitară în materie.

Capitolul III cuprinde analiza garanțiilor libertății persoanei în materia arestării preventive, fiind abordate în secțiuni distincte garanțiile impuse de art. 5 paragraful 3 din

Convenția europeană în privința organului judiciar competent să dispună măsura arestării preventive, analizându-se conținutul acestei garanții și cadrul de reglementare, competența luării măsurii arestării preventive în faza de urmărire penală, în faza jurisdicțională, autoritatea judiciară competentă a dispune arestarea învinuitului la instanța de judecată, particularitățile specifice competenței funcționale a judecătorului care dispune arestarea preventivă în cursul urmăririi penale, cu analiza semnificației noțiunii de „competență” din perspectiva standardului european de protecție și a particularităților specifice dreptului intern și respectiv particularitățile specifice competenței funcționale a instanțelor care dispun arestarea preventivă în faza jurisdicțională.

Au fost evidențiate reglementări care restricționează capacitatea instanței de fond, de a dispune punerea în libertate a persoanei arestate preventiv fiind argumentată și necesitatea stabilirii unor temeuri specifice exclusiv fazei de judecată, sub aspectul capacității instanței de a dispune eliberarea persoanei fiind analizate condițiile impuse de cerința specializării, fiind abordată de asemenea și problema competenței instanței care dispune arestarea preventivă în cazul infracțiunilor de audiență de a analiza legalitatea arestării preventive și de a dispune eliberarea persoanei arestate.

Garanțiile de independență și imparțialitate impuse de art. 5 paragraful 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului autorităților judiciare competente a dispune arestarea preventivă au constituit de asemenea obiectul analizei în cadrul unei secțiuni distincte din cadrul aceluiași capitol, fiind abordată problematica independența autorităților judiciare care dispun arestarea preventivă, a imparțialității autorităților judiciare care dispun arestarea preventivă, particularitățile garanției de imparțialitate a judecătorului care dispune arestarea preventivă în faza de urmărire penală, particularitățile garanției de imparțialitate în privința instanței care dispune arestarea preventivă în cursul judecății și respectarea exigenței de procedură privind ascultarea învinuitului sau inculpatului, abordarea fiind raportă la aplicații jurisprudențiale.

Condițiile și temeiurile arestării preventive în dreptul intern prin prisma prevederilor art. 5 paragraful 1 lit. c din Convenția Europeană a Drepturilor omului au fost analizate de asemenea în cuprinsul unei secțiuni, fiind prezentate cerințele de interpretare din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, temeiurile de fapt ale arestării preventive constând în existența probelor sau indiciilor temeinice, fiind determinată noțiunea de „faptă prevăzută de legea penală” și abordată problematica conformității faptelor materiale pe care este fondată acuzația cu încadrarea juridică reținută prin actul de sesizare și respectiv

temeiurile de drept ale arestării preventive, atât cele prevăzute în actuala reglementare cât și în noul Cod de procedură penală.

În secțiunea 4 din același capitol a fost analizată compatibilitatea procedurii recursului împotriva încheierilor privind măsura arestării preventive dispusă de judecător cu procedura habeas corpus prevăzută de articolul 5 paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului fiind analizate efectele evoluției legislative în materia organului juridic competent a dispune arestarea preventivă asupra controlului de legalitate impus de art. 5 paragraf 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, problematica controlul de legalitate al măsurii preventive privative de libertate în calea de atac exercitată împotriva încheierilor pronunțate de judecător în materia arestării preventive, condițiile de exercitare a recursului împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale, titularii dreptului de recurs împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive, limitarea în timp a exercițiului dreptului de recurs consacrat în art. 140³ Cod procedură penală, formele de exercitare a recursului împotriva încheierilor pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive, efectele declarației de recurs împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale, privind soluționarea propunerii de luare a măsurii arestării preventive, din perspectiva compatibilității cu cerințele prevăzute de articolul 5 paragraful 4 din Convenția Europeană, procedura de judecată a recursului împotriva încheierilor pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind luarea măsurii arestării preventive, reglementat de articolul 140³ Cod procedură penală și compatibilitatea cu cerințele prevăzute de articolul 5 paragraful 4 din Convenția europeană.

Secțiunea 5 din cadrul aceleiași capitol se referă la procedura de judecată a recursului împotriva încheierilor pronunțate de instanța de judecată în cursul judecății privind măsurile preventive reglementat de art. 141 Cod procedură penală și compatibilitatea cu exigențele art. 5 paragraful 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar secțiunea 6 la durata rezonabilă a măsurii arestării preventive și dreptul de a obține liberarea provizorie în cursul procedurii, fiind analizată din această ultimă perspectivă durata arestării preventive în faza de urmărire penală și procedura prelungirii măsurii arestării preventive a inculpatului, problematica inexistenței unei durate determinate a arestării preventive în faza de judecată și procedura verificării periodice a măsurii arestării preventive în cursul judecății și respectiv reguli speciale privind arestarea preventivă a minorilor.

Capitolul 5 conține o analiză a **garanțiilor libertății persoanei în procedurile privind măsurile preventive restrictive de libertate și compatibilitatea acestora cu prevederile art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, fiind abordată o analiză

a categoriilor măsurilor restrictive de libertate și alternative la detenție și o delimitare a acestora de liberarea provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune, în condițiile în care în jurisprudența națională au fost evidențiate confuzii între aceste categorii de măsuri.

A fost abordată în secțiuni distincte analiza condițiilor și temeiurilor de luare a măsurilor restrictive de libertate, a competenței organului judiciar (în faza de urmărire penală și în faza de judecată), procedura luării măsurilor preventive restrictive de libertate și respectiv durata măsurilor în faza de urmărire penală și procedura de prelungire, efectele inexistenței unei durate determinate în faza de judecată din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în această materie.

O secțiune distinctă din cadrul aceluiași capitol se referă la garanțiile libertății persoanei în procedurile de extrădare și de executare a mandatului european de arestare fiind subliniate diferențierile conceptuale între arestarea preventivă și arestarea provizorie și analizate diferențiat *garanțiile libertății persoanei în procedura de extrădare și garanțiile libertății persoanei în procedura mandatului european de arestare.*

Abordarea fiecăreia dintre aceste categorii de garanții s-a realizat de asemenea prin raportare la o analiză jurisprudențială concentrată în special pe opiniile diferite enunțate în practica instanțelor de judecată, fiind evidențiată diversitatea interpretărilor și chiar inconsecvența în definirea unor concepte specifice, dar și dificultatea procesului de adaptare legislativă, în condițiile în care modificările legislative succesive nu au fost de natură a înlătura dezbaterile și controversele în aplicarea reglementărilor privind dreptul la libertate ci chiar le-au generat și susținut prin formulări abstracte sau prin necorelarea reglementărilor incidente în această materie, fapt care de altfel justifică utilitatea temei, cu atât mai mult cu cât analiza s-a raportat și la reglementările conținute în noul Cod de procedură penală.

Doctorand
Floarea Grosu